

CSOKONAI LAPOK

SZÉPIRODALOM ÉS TÁRSASÉLET KÖZLÖNYE.

TULAJDONOS SZERKESZTŐ

ORBÁN P E T Ő.

Előfizetési díj: Debrecenben félévre július 3-ától december végeig 5 frt; három hónapra július 3-ától szeptember végeig 2 frt 30 kr; egy hónapra, július végeig 1 frt ezüstben. Vidéken félévre 5 frt 45 kr; évnegyedre 2 frt 52 kr; egy hónapra 1 frt 12 kr. Előfizetheti helyben egyedül Csáthy Lajos úr könyvkereskedésében, a hol mindennemű hirdetések is elfogadtnak, miktől egy kétszer hasábozott sorért 4 p. kr fiztetik. Vidéken minden cs. k. postahivatalnál, a hol az előfizetés elfogadatik s az előfizetési díjt tartalmazó levél, ha ráíratik kívül, hogy hírlap-előfizetési díjt tartalmaz, ingyen küldetik a szerkesztőséghez. Előfizetést gyűjtőknek minden 10 példány után egy ingyen példány adatik. Egyes szám ára 6 ezüst kr. — Megjelenik e lap hetenként kétszer: szerdán és szombaton délelőtt. Szerkesztőségi szállás nagy-csapóutca 10-dik szám, hátulsó épületben.

Lapjaink harmadik száma a rendőrség által betiltatott; az e miatti hiányt igyekezünk kipótolni előfizetőinknek. — *Szerk.*

Bizonyos körülmények miatt kénytelen vagyok a szerkesztőségről ideiglenesen lemondani. Azonban e lapok dolgozótársainak a szerkesztőséghzi viszonyai semmi változást nem szenvednek.

Oláh Károly, m.k.

Fővárosi élet.

Budapest, jul. 9. Szerkesztők! Örömmel fogadom fölhívástokat, hogy koronkint a fővárosból tudósítsalak. Mit ezennel teljesítek is.

Hosszas bemutatásokra, úgy hiszem, egyik részről sincs szükség. Hiszen még nem oly rég ideje, hogy elváltunk egymástól — bár azóta egy egészen más — egy hidegbb világ tolakodott közénk — jégkérge azért nem tartóztat vissza, hogy szívünk minden jó és nemesért ismét össze ne doboghasson.

Mi tehát könnyen megértendjük egymást, s szabadon hinnem, hogy lapotok olvasóköre is megértend — én legalább igyekezni fogok keblem tiszta sugalatát követve, mennyire csak lehetséges... magyarrulni.

Levelemet, a postai szabályok szerint, bérjeggyel ellátva veszitek, de azért soraim, a bérnek semmi jegyét nem hordandják magukon, noha van ember, ki ezt még homlokán is hordozza.

Soraimon mindenütt az őszinteség és igazság világa fog keresztül ragyogni. E kettő nem a legjobb ajánlólevél ugyan a mai világban. De a kor ferdeizlésének csak a rablélek hódol meg tökéletesen.

Kezünkben az acél, toll, ezzel is lehet az igazsáért küzdeni, ... mert szép istenaszszony ám az az igazság, azért hogy imádója oly kevés. Vaksága az igaz anynyi rosszat okoz, mint jót; de hiszen azért vagyunk mi látó szemmel megáldva, hogy istápoljuk az elhagyott világtalant.

Lapi vállalkozásokért nektek hosszszason gratulálni fölöslegesnek tartom. Jól menend minden, ha szerkesztőségédekül: a türelmet és kitartást fölfogadjátok. Programotok jó szelleme megérdemli, hogy bő

süker jutalmazza munkálkodástokat. Ámbár jutalom és érdem, mostoha testvérek s egyformán nagyon ritkán osztzkodnak.

Különösen örültem, hogy a szerkesztői irodát a csapó-utcaba tevétek; pompás gondolat, hogy szerkesztők, kik elhatározzák a visszaélésekkel és gonosszaggal szembeszállni: a csapó-utcat választják kiindulási pontul. Aztán talán plane a Nagy-csapót! — De csak ovatosan csapkodjatok azért magatok körül, nehogy máshova költöztessenek benneteket...

Hanem a viszonttalálkozás öröme anynyira elragad, hogy szinte feledem levelezői tisztemet.

Nem tudom, titeket üdvözöljelek-e előbb, vagy olvasóitok koszoruját, vagy a kedves várost, melybe levelem röptül?, mely ifju ábrándjaimnak tanuja volt, melyben honszerelmem oly szép napokat élt keresztül. De félre e képekkel! Képzeletem egész tündérországaival közeitek vágy rohanni, pedig a mult fényből találna-e még egy sziporkát, a mult nagy életből egyetlen egy jó napot? ... nem, nem!... Szív! bátran gyászt ölthetsz mindkét szerelmedért... lyánkám a pártát veszté el, a haza — egy betűvel többet!...

De nem vonszollak tovább türelmes olvasóm sivár pusztaságon...

Átbüvöllek azon nagy zsidongó piac közepébe — melyet Pestnek neveznek. Mindenféle árukkal bővelkedik e piac. Van itt nemcsak eladó leány, hanem eladó ember is. Meszszelátó-üveg, melyen az ember egyenesen Bem-atyus ágyuinak torkába nézhet; kicsinyítő, mely még Anglia statusadósságát is aktíván mutatja. A madárpiac — jómadár nagy számmal található. Sólomot és saskalitka nélkül látni nem lehet. A gelbschna-b-

lék és pinyókék igen jó életet élnek, de a szegény vörösbegyek kemény falatokat kell nyelni. A szénpiac, úgy látszik, a legkeresettebb hely, mert sok kormos kezű és piszkos l...lábu emberrel találkozhatni. A nadrágokat nem viselik oly szűken, mint két évvel ezelőtt. Az orrok fenn hordatnak. A kalapok fölötté magasak, hogy pótolják azt, mi a fejből netalán hiányzik. A hálósipka szükséges házibutor. A kalendariom a legajánlatóbb olvasmány — az ünnepe napokat természetesen kivéve. A pesti piac adóvevő élete anynyira élénk, hogy sokan majd eszöket vesztek a nagy forgalom miatt. A marhavásár igen jó, és a mi csodálatos, a nem cimere s nek még tán jobb kelete van.

Városunkban most folyik a nemzetiség szerinti lélekösszeírás; az eredményre nézve kétségbevonhatlan, hogy a magyar legtöbb lélekkel bír. Mégis hányszor hallok füleimbe sírihangként rezegni, hogy a magyar lejárt. Járta a manót. A magyar két forintos utalványoknak is még september végeig meghosszabbíták életét, pedig csak papiros. Árpád népét pedig vasból gyurottanak mondá a vén Tinódi Sebestyén.

Aztán bár a zsinór nem szerepel már, nem bizonyítja-e magyarságunkat? hogy a sujtásokat igen viselik. Hölgyeink magyar arany, hatos és tizesből fűznek karperecet karjaikra, hogy legyen nekik is mit csörögtenni. A propos! magyar karperec — ennek születési története im ez:

Egy radikális magyar delnő és egy anti-magyar Gnädige versenyre keltek, kiki saját érzelmi vonzalmának áldozandó, — a magyar tehát emlékkarperecet csináltatott magának magyar hatosokból, — a másik is törte fejét, hogy a magyarkarpereccel mit helyezzen ellentétbe — mit csináljon... kapta magát, s egy csomag jóféle bankóból paplant varratott magának. — Az első utánzásra talált, de a másik — találmányra az lön a vélemény, hogy — nem sokat ér.

Politikai horizonunk elég villanyos ugyan, mint felleges időben lenni szokott, hanem a villámhárítók minden lehető dörgedelemnek hatályát megtörik.

A legközelebbi kegyelmitény jótékonyan hatott minden szivekre. Különösen azokéra, kik kegyelettel s melegebb rokonérzettel csüggnek honosaik balsorsán. A haditörvényszék eddigelé 29 képviselő felett hozott ítéletet. Huszonhét volt a halálra ítelt, 25-nek teljes kegyelem adatott, négy több évekre várfogságra büntetett, ezek: Kubinyi F., Rákóczy Hugó, Buda Sándor, Madarász József. A kegyelmezettek: Nyári Pál, Bezerédj István, Palócy László, Patay József, Irinyi József, Tóth Lőrinc, Komlóssi Imre, Kálalai Ödön stb. A börtön kínos napjai mind megannyi komor századok, s menynyi aggályt szenved a börtönzöttek családi köre — mely a házatyát a nap minden percében nélkülözni kénytelen; — és egy kegyelmi szó minde nyomornak véget vethet; mily dicső hivatás, kinek isten

hatalmat adott ily kegyelmi szót kimondani... egyetlen szóval egy élet szenvedéseit szüntethetni meg...!

Társaséletünket egy bizonyos neme az ábrándnak némileg gátolja vidor menetében, de azért jobbra-balra van mulatság elég — a budai hegyekben, Palotán, a széchenyi-ligetben, városerdőben. A lakosság ezrei mulatnak e helyeken vasárnaponként.

Hogy ilyenkor menynyi csap ered meg, menynyi csirke testál, menynyi zseb ürül, és menynyi kréta fogy el — miután ez utóbbit vendéglőseink különösen nem kimélik — elképzelhetik önök olvasóim. Hegyen-völgyön lakodalom! hanem azért házasság hölgyeink fájdalomra nagyon ritkán történi*). Egyébiránt tán csak Don Caesár volt az a legény, ki még a Golgotahegyén is kész lett volna megházasodni.

Nemzeti színházunk áll mint a Sion hegye; német versenytársa fölött tökéletes győzelmet vívott ki. Mig színházunk Meyerbeer „Profétájának“ adatásával az első rangu európai színintézetek közé emelkedett, addig a német, majom mutatványaival komédia lódéva törpült alá.

Jelenleg — tán mondanom is szükségtelen — De la Grange aszszony, a nap hősnéje. A pesti művészvilágnak ő jelszava. A könyvtárosok kirakataiban az ő arc-képét látjuk (melyet ugyan Walzel uram oly silányul készített el, miszerint megérdemlené, hogy Lagrange-t egyszer se hallja.) Ő a napi élvezetnek legfőbb, legohajtottabb tárgya, és színházunknak valódi kuforrása. E hó 6-án tizenegyszer lépett föl, ismét zsufolt ház előtt a „Profétában“ a színházi ének- és lánckar javára, — még pedig minden díj nélkül: — alig hangzott el a közönség tapsvihara, 11 órakor a színházi dalnokkar a derék művésznő ablakai alatt egy fényes serenaddal köszönte meg irántuki szvélyességét.

S mily egyszerű és házias e művésznő hon, minden hiuság és gög nélkül, — pedig ő csakugyan saját erejével aratja győzelmeit.

A magyarhoz igen vonzó. A napokban saját ajkairól hallám, hogy kettőztetett szorgalommal tanul magyarul, s addig nem távozik körünkből, mig szép nyelvünkön nem társaloghat.

A nemzeti színház igazgatósága új szerződési időszakra nyere meg őt, mely alatt Hunyadi Lászlóban is énekelend. A ki üdvözülni akar, ekkor a színházban lesz!... Sajnállak kiket a sors távolra kárhoztatott.

A dramai játékrend e hó 5-én egy új francia vigátékot hozott, címe: „Dicsvágy a konyhában“ anynyyi buding, kypolata, fűrcotelett — lodoiska, poliszka, aglája, ludmája, és istentudná miféle kotyvaléket összeviszszahordanak e darabban, hogy az embernek izleletlenül is megromlik a gyomra tőle. Legkorszerűbbnek találtam az egészben azt, hogy a konyhai népség futkosott, izzadt, főzött — s utoljára is az urak emésztették meg —

*) Annál több nálunk. — Szerk.

nem a népet értem, — hanem a mit főzött. Az előadás igen jó volt.

Hírlapjaink mind új alakban jelentek meg. A „Hölgyfutár“ igen jó, de Frankenburg, csapni való „ártatlan leveleket ír.“ Hollósy Kornéliát alaptalan rágalmakért piszkolja.

Szilágyi Sándornak „magyar emléklapjai“ a betiltás alól fölmentettek.

Debrecenből többen mulatnak itt.

Meszsze tenger parton...

Meszsze tengerparton
Áll két város. Büszke
Tornyokkal magasló.
Gyászemlékezettel
Vannak öszszekötte :
— Sumla és Rodostó.

Régi dicsőségünk
Temetője mellett
Áll még a törött kard,
Ez egyetlen kereszt,
Mely másfél századig
Állta meg a vihart.

Az eltemetettek
Porladó hamvait
Mindig ott örözte
Szent hamvveder, de a
Feledésnek ocsmány
Férge dult már közte.

Nem gyújtottak lámpát
E szent sírok felett
A rabszolgá népek.
A szent szabadságnak
Szent halottjait meg-
Nézni sem jövének.

Az évek hatalma
Egyenesre nyomta
Azt a szent sirdombot,
Melynek fenekében
Rákóci Ferencnek
Büszke szíve porlott.

Ki ismeri már ma
A szent sírnak helyét?
— Az időnek rontó
Zivatara alatt
Elporlott szomoru
Emléked, Rodostó!...

De mi ez? Sötétén
Mint meg anynyi képe
Gyásznak, szenvedésnek —
Hideg sirjaikból
Az eltemetettek
Ujra fölkelének.

Ott járnak halványan,
Titkos fájdalommal
A setét arcokban;
Oldalukon még, a
Gyászcsaták emléke
A törött kard ott van.

Most is ott vannak ök,
Meszsze tengerparton
Andalogva járnak, —
Nézik a haboknak
Megmégtüremlését...
— Valljon mire várnak?

Nézik ha nem jön-e
Fehér vitorlával
Jobb remény hajója?
Hajók jönnek, mennek,
Ah de egyiken sincs
Népök lobogója!

Várnak, várnak, várnak...
Hátha a három szín
Elé tűnik végre?!
De hiába várnak...
Háborog a tenger,
Vész tolul az égre.

S mégis mind ott járnak
Idegen földeken
Meszsze tengerparton.
Kezeik görcsösen
Öszszeszorítva a
Kettétörött kardon.

Oh mért keltetek ki
A nyugalmas sírnak
Csendes kebelébül?
R o m o k b o l a régi
Dicsőség temploma
Többé föl nem épül.

Miért hagytátok el
Rodostó vidékén
Nyugalmatok házát?
Mindenütt egyképen
Hordjátok szívetek
Örökéltü gyászát!

Rodostó, vagy Sumla
Mindegy már tinektek,
Idegen mindkettő, —
Itt rabság az élet,
Ott rabélet helyett
Egy felejtett sírkő...

Avvagy nem Rákóci,
Nem a régi hírnek
Bajnok ivadéki:
Uj szabadságunknak
Vagytok ti ledöntött
Szétszört omladéki?...

Mit kérjük a század —
Éveket, ha bennök
A sors mind hasonló?
Egy gyászemlékezet
Köt össze titeket
Sumla és Rodostó!

Sz. K.

Vetélytársak.

(Folytatás.)

III.

Történetünk színpada változik.

A**vármegyének egyik istenverte falujában, Göringyesen vagyunk. Valamirevaló ház a földesuri kastélyon kívül ugysem levén az egész faluban, lépünk be ide — ez avas régiség tiszteletes hajlékába. Itt találjuk Szelényinét, a két hó óta özvegy nőt és egyetlen leányát Elmát.

Szelényi, a félév óta beteges öreg a hivataloskodás terhei és városi élet zaja elől visszavonulva, itt e kedves falusi magányában élt és halt meg — mint említők — két hóval ezelőtt.

Szelényiné szivélete előtt férje halálának szomorú esete csak egy vonult el, mint fénylő nap előtt vándorfellegdarab, mely elhomályosítja ugyan, de csak egy percre, annak mosolygó arcát — s ezt is csak azért, hogy azután annálpompásabban ragyoghasson az ég fénykirálya. — Ilyen volt Szelényiné természete. Legkevésbé sem csodálkozhattunk hát örömderrüt s életvidorságot lehelő viseletén, melylyel a belépő ifju grófot Kéjlaki Kálmánt fogadta.

Elma, anyjának egész ellentéte volt. Érzette, hogy atyjában oly atyát veszített el, kiben anyja olykori gyöngédtelen rovogatása — nem ritkán üldözése ellenében, ha nem gyöngéd is, de mindenesetre igazságos nemtőt talált. Ezt érezve, szomorú volt. De azért bár kénytelenségből anyja parancsára jókedvet kellett mutatnia Kálmán körében. Miért ezt? körülbelől gyaníthatjuk; azonban hagyjuk a fürkészetet: történetünk folyama alkalmasint föllebbentendi ármányos nők cázatáról a fátyolt.

De térjünk történéshősünkhez.

Kálmán ismerte már e család minden tagját: tehát ismerte Elmát is — ismerte azon kortól fogva, melyben atyja oldala mellett Béla helyét foglalá el. Igen, igen! mert tudnotok kell: Béla távozta s Kálmán megérkezte után Elma N.-Szombatból tüstént visszahozatott. És e visszszemlék — és e szíves fogadtatás Kálmánt anynyira elragadák, hogy eszébe sem jutott a gondnoki számadásról említést tenni, vagy annak előmutatását az illető menyénél sürgetni, elégnek tartván azon nyeresémet, miszerint már egy év óta — mint teljeskoru — jószágainak birtokában van. Szelényiné önvisélete az ifju gróf irányában mindinkább bizalmassá kezdé válni — és viszont. Nem ritkán egy véletlenül elejtett szó az ifjutól — és olykori célzatok a nő részéről, az ügyes tapintatu Elma előtt mindent megfejtének. A szerény lány nem szólt, de annálki-

áltóbb hangon beszélt keblében a fájdalom, melyet lelkére ezen sejtelem — több mint sejtelem — tudat borított. Egy hó telt el — s Kálmán még mindig a háznál. Ez még is sok volna utszéli gyönyörökért. Itt más oknak kell rejleni. Mindjárt megtudjuk:

—,Valahára magunk vagyunk — szólt Szelényiné egy reggel lányához — a gróf néhány napra vadászati kirándulást tön a szomszédfalubeli dandysereggel: tehát végre vállhatok veled, édesem, egypár bizalmas szót.

„Rég óhajtám már én is — viszonzá Elma a közöny szinlett hangján — rég ohajtom a magányt.”

„A magányt? s téged a fiatal gróf jelenléte és társasága nem érdekel?”

„Legkevésbé sem.”

„Hogyhogy? ... Pedig épen azt akartam tudtadra adni, hogy ő téged szeret — s hogy ő neked kéröd.”

„Köszönöm, anyám, — szólt a lány meghökkenve bár, de gunyos hangnyomattal — köszönöm, ily fényes szerencsére nem vágyom.”

„De, édes leányom! ha családod sorsát kockára tenni nem akard, a grófot elutasítod nem lehet — nem szabad.”

„Életboldogságomat — viszonzá Elma keserűen — eljátszanom lehet — szabad?!”

„Tehát — menyindörgé az anya — mellözve a rábeszélés hosszas utját, röviden és komolyan mondom — parancsolom: ennek meg kell lenni, mert — tudd meg — boldogult atyád gondnoki számadása a megyei főügyész jelentése szerint szerfölött hiányos... a hiány helyrephátása pedig megbuktatna bennünket, — meg b u k t a t n a !, értesz engemet? Tehát mindent meg kell előznünk. Im a gróf maga mutatja az utat a kiegyenlítésre — s te vonatkodnál?”

„Anyám! öl meg inkább. Nem, nem, ezt sohasem!”

Szelényiné ki sem hallgatá lányát, s ismervén ennek határozott jellemét, tudta, hogy itt további fenyegetés és parancs nem használna, dühösen ugrott föl székéről:

„Jól van! — kiáltott a harag kitörő hangján — jól van, hálátlan teremtés!” — s indulatosan távozva, szobájába vonult, honnét csak délben, s akkor is zajos kocsi-zörgésre jött elő, azt gondolván, hogy utjából a fiatal gróf fordult vissza. Azonban Kálmán helyett más ugrott ki a kocsiból... Béla érkezett meg... — Hála istennek!

IV.

Béla megjelenése tünep volt Szelényiné házában. — Elma a szinletlen öröm — több mint öröm — a megdicsőtülés magasztos hevével fogadta őt mint álmainak megtesztült angyalát, kit ifjukora előhajjala óta első szerelme olthatlan lángjával ölelt. És Szelényiné a szépen kifejtett férjában egykori titkos vágyának most már tiltatlan tárgyát mondhatlan szívesen fogadta. Bélát a házino meleg elfogadása — bár rég ismerte annak szenvedélyességét — kissé megzavarta, nem tndván, vagy talán nem is akarván a háttérben rejlő mélyebb célzatot érteni. Azonban nem

is ért rá e különös viselet okát fürkészni; más eszmék foglalkoztatták elméjét, — neki más, magasztosb céljai valának, miket csak Elmának akart előbb fölfedni — egyedül.

De im már két nap telt el — és még nem beszélhetett imádott kedvesével tanuk nélkül — anynyira bevágta Szelényiné szüntelen jelenlétével a bizalmas találkozhatás útját. Végre ütött az óra.

Béla és Elma egyedül ülnek a reggeli mellett.

„Valahára hát egyedül vagyunk!”

„Anyám fekszik — ma nem kelhet föl.”

„Hogy boldogságom napja annálbiztosban fölkelhesse!”

„Szép — szép szavak a tettetés hideg palástjában!”

„Hogyan?... Nagysád nem ért engem.... Nagysád félreiseri szívemet.”

„Oh, igenis értem — értem önt a félreiserés legkisebb árnyéklata nélkül. Vajha ne értenék semmit... Ne érteném nemem boldogtalan hivatását, miszerint a szegény hölgykebel csak azért teremtetett, hogy a megvettetésnek legyen martaléka.”

„Érzem a vádat súlyának egész hatalmával... de, istenemre! nem érdemlem azt nagysádtól... Igazolnom kell magamat...” — S itt félreismert hűsége tiszta öntudatával nyitá föl tárcáját. „Ez emléklapdarabok — folytatá — miket oly hosszú időn keresztül hiven őrzék szívemen, igazolják igaz szerelmem gyanutlan ártatlanságát...”

Elma első szerelme fölmagasult hevületével kapott a papirdarabokhoz, s némi lélekküzdelem után, az engesztelődés örömderűjével nyujtá hókezeckéjét szive ifjának.

„Tehát... csakugyan félreértés — szólt remegve — Béla, bocsánat!...”

„Imádott angyalom! most mindent tudsz. Nem akarom elválásunkkori viseletemet igazolni; ha atyád aggodalmát, anyád jellemét, szóval az akkori körülményeket ismered, szived igazoland engem szived előtt. Igenis! elváltam tőled akkor — elváltam az erőtetett hidegség kinjával, de jobb jövő s boldogabb találkozás reményével, el — azon békítő vigasszal, hogy hideg és visszautasító önviseletem a távban próbaköve lesz irántami igaz szerelmednek... s most, hála égnek! azon üdvözítő meggyőződés karjain istenülök, hogy az, mit egykor zsenge szűd irányomban érzett s oly leplezetlenül föltárt, igaz szerelem volt, s az most is... Imádott kedvesem! lásd, én viszontszeretlek.”

„Kegyetlen!... de nem teszek szemrehányásokat. A mult kinjait felejttem a jelen üdvéért.”

Béla, boldogsága tuláradtában, nem birt szólni... felugrott — s ellenállhatlan szerelme láng hatalmával ölelte keblére szív királynéját... s egymáson csüggtek édesen, szóltan — és elválhatlanul...

Ajtözörrenet riasztá fel boldog párunkat a szerelem öléről.

Mi ez?

Az előteremből Kéjlaki Kálmán lépett be.

Véletlen meglepetések... a zavarnak némi jelei — mindkét részről.

Kálmán látszható zavarát erőszakolt nyájassága mögé próbálván rejteni. — „Ah — szólt hirtelen — Bélát itt találom?!“ Majd Elma kezét s aztán Bélát megcsókolva, „a nagyságos“ aszszonyról tudakozódott, kinél — mind a mellett is, hogy ágyban fekvőnek mondatott — azonnal látogatást tön. Mi végett? könnyen gyaníthatjuk.

V.

Dél lőn.

Ebéd után a beteg — Szelényiné — Bélát sürgetősen magához kéréte.

Megfoghatlan kívánság ily szokatlan helyzetében — gondolá Béla magában — s némi zavarral megjelent.

Szelényiné — mint már említők — még az életdelén — még mindig szép volt. S azon junoi termet a női hájnak kellemvarázsában, melylyel ágyából félig kiemelkedett, — s azon ingerlő helyzet, melyben a szerelem csábistenaszszonyát vélnök igézöpongyolában habágyából kikelni, más ifju irányában nem téveszté vala hatását — de Béla szive a szerelem lángöve által páncélozva, s szemei Elma varázsszépsége által elfátyolozva, nem látott semmi báj — nem érzett semmi ingerhatást.

Hidegen maradt.

„No, rossz fiu! — szólt Szelényiné a belépő ifjuhoz keserü mosolylyal és oly hangnyomattal, melyben némi szemrehányás fulánka villogott — valóban meghalhatnék tudta nélkül; mégcsak meg sem látogat. Köszönöm, barátom, köszönöm.”

„Bocsánat, nagysád! Az illem tiltá. Fájdalom! orvos nem vagyok.”

„De hátha?... Oh nem is gondolja ön, hogy gyakran miben rejlik a gyógyerő... Az, ki szívbeteg, nem zordoképü orvostudorok gyógyírában keresi — és találja fel az ohajtott életet... Ah Béla, Béla! ön ért engemet...”

„Nagysád szavai megfoghatlanok előttem.”

„... Kegyetlen! Oh, ha látna ön hervadó virágot le-törtten életfájáról... s ha tudná ön, hogy megmentendi lehervadó életét azáltal, hogy keblére tüzte ez árva virágot, nem venné-e föl ezt a hervadás öléről?”

„... Nagysád — engedjen meg — valóban beteg.”

„Igen, igen, beteg... Oh ne legyen ön szigorú bíráram. Hisz nem vétek az, ha érez a — szív... Nem vétek, nem szerénytelenség az, ha ajkunk a szívérzelmek bizalmas szavait tolmácsolja: „É n s z e r e t l e k!”... S itt remegő kezét a szenvedély tulcsapongó hevével nyujtá Béla felé. Béla hátrább lépett — s méltóságos állást vön kísértő szelleme ellenében.

„Nagyságos aszszony — szólt végre komoly határozott hangon — Én lányának, kit már 4 év óta legforróbban szeretek — kérője vagyok. S mint ilyen, más viszony kötésére magamat képtelennek érzem.” — Szelényiné le volt sujtva.

Béla egyenes visszautasítása s azon kétségtelen tudat, miszerint leánya vetélytársa, megrendítően rázta át lelkében — idegzetében. De csakhamar magához jöve. „Tudja meg ön — szólt a düh fuldokló hangján — tudja meg ön, hogy Elma már — más jegyese.“

Az érdekes párbeszédet Kálmán szakítá félbe hirtelen megjelenésével. „Igen, igen — folytatá Szelényiné, a fiatal gróf felé fordulva — ön jóórában jött.“

„Tehát remélhetek?“

„Mindenbizony! . . . . Elma öné.“

„Én pedig esküszöm — dörgé Béla ingerült hangon — menyret, vagy poklot kelljen segélyül fölhinom, Elma enyim lesz — enyimnek kell lennie“ . . . . s a szobából villámgyorsasággal távozott.

(Vége köv.)

Orbán Pető.

A suhanc.

A minap a mezőn
Szép pillangót fogtam, . . .
Épen édes Sári
Nénire gondoltam.

. . . Elrepült a pille,
Itt maradt a selyme;
Épen így járt Sári
Néném ő kigyelme.

. . . Csak eredj, csak eredj
Boldogtalan féreg,
Furulyámat fuván
Mit gondolok véled?

Sohse lesz oly dolgod,
Mint az én tanyámon:
Vigan táncotgattál
Zugó furulyámon;

Fris virágot szedtem,
Magam étettelek;
Szürbe takartalak,
Ha fútak a szelek;

Ragadozó madár
Jött kíváncsi szájjal:
Leütötte gazdád
Csörgő ostorával. —

S néhány ezüstpelyhet
Hagysz itt jutalmomul!
. . . Csak eredj, csak eredj,
Gazdád rád nem szorul.

Selyemköpenyedet
Megtépi a szellő,
Rólad az ezüstöt
Lemossa a felhő.

Kalapjával csap le
A bugyogós úrfi,

S cifra szobájának
Ablakára szúr ki.

S hol piros véredet
Ezüstszinre fested —
A nap sugaránál
Szárítja meg tested.

Arany emlékkönyvben
Küldend kedvesének,
Végre a szobalány
Kivet a fecskének!

. . . Te hütelen pille
Hidd el, így jársz majdan.
Igy járt Sári néni
Egy urfival hajdan.

. . . Én ha megtalállak —
Mivel szerettelek — :
Furulyám hangjánál
Mégis . . . . eltemetlek.

Oláh Károly.

A tűz.

Nedélyes értekezély.

A tűz, melyből isten egykor Mosesnek szólt, igen finom elem — s jó mint őrangyal, mert a katonát csatáin páncél nélkül is megörzi diadalra; de rossz is, mint az evangéliumi ördög, mert a háborgó fellegekben körüljár, keresvén mily palota, vagy kalyibába csapja villámát. De egy franklini ész a villámtűzet röptében elfogja, mint sólyom a nyulat. A tűz sokféle lehet. Más tűz volt az, melylyel Diego Leon bajnokait az ellenfélre így vezénylé: „Tűzet fiuk“; más tűz volt az, melynek villama alatt ugyanezen spanyol hős, saját szavára: „Tűzet fiuk“ önmaga özszerogyott. Tűzet lelünk egyaránt a megnyirt arab- mór- s görgeyfejekben, mint a republica titusfürteiben. Mondják, sok élő emberben hiányzik a tűz; az nem csuda, mert megfoghatlan finomság ez s láthatlanul is kiröppen a testből, mely nélküle hideg, mint márványszobor. De a művészi szobroknak tűzök, sőt nyelvök is vagyon, — a párisi képtárban ilyen kettő látható: Molière és Voltaire. Amaz mintha mosolygva mondaná: „Ismerlek benneteket ti jó s bohó emberek.“ Emez gunyos ajakán e szavakat ejti ki: „Ismerlek titeket gazemberek.“ Van mérges tűz is, ilyes volt Xerxesé, midőn a háborgó tengert megkorbácsolá, Xantippeé, midőn szelid férjét Socratest dörögve megszidta, s minthogy a dörgéssel záporosó is jár, ugyanöt leöntötte s végre a neki Alcibiad kedvesétől küldött pogácsát a földön öszszetapodta. Van ártatlan tűz is, ilyen a Ída hegyén járó Amaryllé Vörösmarty „A pásztor lányok“ gyönyörű költeményében. Ily tiszta ártatlanság édelgése az aranyos paloták minden csinált s csinátlan örömein tulszárnyal. Volt tűz, melynek fényénél világos nappal, midőn a nem macska faj is lát, egy híres bölcsész embert keresett. Van oktalan tűz, mely a

tdatlannal hajba kap, bár okosan szól az Alkorán: „a tudatlannal, ugymond, ne veszekedjél.“ Volt s van monarchicus tűz, például: Miltont első neje, ki királyvédő volt, elhagyá, Milton pedig elhagyatta magát, mert nőjével ellenelví volt. Voltak áldozattűzek, mint melyen a kutya Aesculápnak, a számár Priamnak, az ökor Apollónak áldoztatott.

Van s volt bor, melynek tüze nincs, ilyen légyétető volt, melyről a magyar Pindar ír:

„Igyuk meg hát ez átkozott italt

Cudar biz ez, de ám igyunk.

Hiszen magyar költők vagyunk.“

De volt s van bor, melyben valódi tűz rejlik, milyent nem a fősvény hegyek, de a hálás egriek s aradiak „a rossz bor“ jó írójának küldöttek.

A szent írás mint csudát említi, hogy hajdan az apostolok fölő tüzes nyelvek szállottak, ma az emberek szájokban hordoznak olyas tüneményeket. Némelyeknek ajkán jő ki a tűz, mint a rossz fegyver gyújtólukán az egész töltésérő. Vannak, kiknek kebelökben a nemes tűz bőven találtatik, mint virágnélküli hegy gyomrában az arany, de miként ily hegy nem lármáz, pulykakakas módjára, mondván: „emberek, ide tarisznyátokkal, bennem arany vagyon“: ugy azon kebleknek nemes tüze is szeliden lobog a szerénység szentekszentében. Pár szemtűz, kivált ha fekete és fényes mint sz. jánosbogár, csak egy pillantásának kartácsaival is iszonyu rést lő az érzékeny kebel palissadain, beveszi, megszállja azokat s néha hopp, gyakran jaj a szegény kebelnek. Isidor mondja: volt Sardinában hajdan egy forrás, melyből ha ivott a tolvaj, szemtűzét, tehát fényét is elvesztette. Hála a menynei irgalomnak, mely az emberiség véghetlen javára e forrást betapasztotta. A tűz sokszor ront, mint az indiai Schiwan isten, kinek neve is rontó. A táncban néha nincs önkéntömlő tűz, ha például az olasz, táncoló medvéjének derekán illetlen dorongütéssel accompagniroz sip- s dobja mellé; van magátóllobogó tűz, ilyen borítja az első szerelemimádó s imádottnak táncait mint az 1838-ki dunaáradat a régi zvey Scritben mozgó Pestet. Van becsülettűz is; ha a franciának becsületből tyukszemes lábára hágsz, illedelmes fejhajtással néz feléd; de ha becsület nélkül ajánlod neki ingyen teli erszényedet, bár becsületből nem is mondja, de becsület nélkül gondolja, hogy te azon nyavalygó intézetbe mehetnél, melybe „zavart eszű“ címmel sokszor a leggyönyörűbb eszűket zárják, mint egy jeles regény III-dik kötetében a páratlan szép lelkületű Adriannát. Azonban a becsület tüze néha magától elalszik, mint a vestapapnők öröktüze, vagy kedves Cucorunk népdalában az ablak alatt szunyadó barna lánynak méce; ismét mások elaltatják, mint dajka a gyermeket, vagy arany a lelkiismeret ragyogó világát. Van a józan bölcsészettannak oly villámtüze, mely a régi goth épületek csomós denevéreit, huhogó baglyait, melyek a tiszta nap-sugárt megátkozzák, földre szegezheti, mint gyermek a

tejlöpő macska orrát. A tűz egykor öszszecivódott az arannyal, azt állítván, hogy ő kitesz az aranyon, mert magát az aranyt is megpróbálja, mire az arany válaszóla, hogy ő már borju is volt, s bizonyos népfaj imádtá, — mi több — nem csak magát az embert, de Jupitert is megviselé, mert volt idő, midőn az istenek főistene aranyesőköpenyben csuszott Danaéhoz ez érctoronyba.

A tűz olyan mint az idő; a tűzben elégett Phoenix újra kél ki, az időben megholt szabadság, idővel mint józan szabadság támad fel. Volt már oly tisztelkedő fáklyatűz, mely megszólítá magát a tisztelet eleven tárgyát: rajta legyen, hogy e fényből feje s szive sötét üregét, ne csak egy este (mint a pesti redout-teremet szokás), de mostegyszer s örökre világítsa nem ki, hanem meg. Néha a tűz, mint a tenger halvány rózsája, szerencsét hoz, például a mult évi bombatűzek az építészeknek.

A korlátlan szabadság a sors máglyatüzén ugy jár, mint a gyertyafénytől elperzselt szárnyu s lehullt bogár. Vagnak csillagtűzek is, ilyenek Jupiter szoptató kecskéje, mely csillag lett; a göncölszekér csillagtűzei, az egymáshoz hütelenek üljenek be, keressék fel szinte az egész tündöklő kutya-csillagot, s a náluk hiányzó magasztos erényről tanulságos leckéket vehetnek. A tűz emlékezik, midőn Álmos apánk bajnokaival együtt tömlön uszá át Tanaist, s azt mondja: más fajta magyarok azok mint a maiak, azok az isten haragjának karjai voltak, kiket a partokon melegített, kiknek örömmel süttött főzött. Van tűz melyen átláthatni mint szöterv- vagy szemén, vagy vendégfogadói sunkaszeleten.

Gyakran csekélység oka nagynak, mint kis szikra nagy tűznek, egy hatyutyotás, melyből 10 évi harc Helénája születik. A tűz mint bankjegy; a tűz égeti a sebet, s gyógyít; a bankjegy gyújtja a szív-vágyat, s ennek sebére sokszor irtapaszt ad. Láttuk a népek torlaszon belül, s kívüli harctüzét. A kebel tüzét megemésztí a magát fedlő szerelem, mint cserebogár a virágot. Gyakran a legsötétebb föllegből villámtűz üt ki, valamint hol a vész legijesztőbb, ott rögtön istenarc látható. A régi sirokban öröktűzek fedeztetnek fel, ezek azoknak emlékezetét tartják fön, kiket a hir ajka jeles tetteik hiánya miatt régóta nem emlit. Láthatunk a megholt régi magyarok sirjai fölött gyengén lebbenő tüzet, ez lelkeik panaszos tüneménye, ők a gyáva tétlen nemzedék miatt nem nyughatnak. Ismer a műbírói világ jeles költészi tüzet, mely ügyesen lop, s rendez; ismer teremtő erőt, mely eredetisége becses kincseit véghetlen Ah- és Oh-ban pazarolja.

Vagnak, kik a nap tüzét dicsérik, de ők sötét földalatti üregekben tartózkodnak, s mitsem adnak a reggelt hirdető kakasszóra, mint régi fonyadt mumiák. Gyakran a nap tüzét megtámadja az éji sötétség, mint tokaji bort a beckói löre. Más tüze van a napnak ha feljő, a finom fül töle Viráge szavait hallja: „Élni siess!“ már a nap déli tüze, mely az igazság székéből egyiránt ömlesztí sugárait a korona gyémántköveire, s az elkopott rókasap-

kának néhány még lábon álló szörszálára. Más végre a nap lehunyó tüze, mely feje hanyatlásával a carthausiak „memento mori“ üdvözlétét nyögi el. Más azon tűz, melynek ragyogó lángjánál vajha minden magyar honszerelemre gyujtaná kebelét, mint Minerva egykor fáklyáját a villámfényiben gyujtá meg. Van bizonyos szentnek oly tüze, melytől a jó isten ójon meg nem csak keresztyént, de minden musulmánt is, s ez a szent Antal tüze. Vannak tűzvelejü pártfönökök, kik az országokban a forradalomnak „légyott“ot rendeznek, de mely néha megjelenik mint „Büvös vadász“ban az ördög, néha kimarad, mint mai nap az ezüst pénz zsebünköl. Vagyon Európában három tűzbarlang, ezek a mult év bizonyos napján titkos forradalmi szövetségre léptek, bele szöték Vulkánt, ki ígérete szerint ráveendi Neptunt a minden tengerek istenét, engedje a nagy oceánt tüzlávává alakítani, hogy a 19-ik század derekának erényáruló elpuhult nemzedékeit általános özönével elborítsa. Van, a hősi elszántságnak is rettenhetetlen tüze, ilyen tűz mely Mucius karjaiban a tüzláng fölött lobogott, ilyen a feltürt ingü huszárkarnak tüze, midőn a villámló kardok ezer vágásai közt sértetlen, mint Dániel az orosz lányok barlangjában. Van tűzjáték, s szalmatűz, ismerjük azon nemzetet, melynek gyakori lelkesülése ezen tüzek langjaival oly rokon. Van fiatal tűz, mely a bölcs lassu kormányzó kezéből átveszi a gyeplyt, s megmutatja mily Phaeton. Van tűz, mely a magasan repkedő remények daedali viaszszárnyait a tenger hullámaiba ejti. Ismeretes az emberi nemzedék egy faja, — legjobb, ha ebben a tűz csendes aludt tejjé válik. A megszállandó gyarmati helyen a spanyol tűz először zárda-, az olasz templom-, a hollandi börze-, az angol erősség-, a francia játékszia- s táncterem-, a német vendégfogadóért, a magyar ma ez, holnap az, utána mindenért ég; s ez utóbbi tulajdonképen a született lángész. Van tűz mely mint Nessus vérebe mártott öltözet a szivről le nem szakítható s ez Abelard tüze. Van tűz, melynek utolsó szikrája ha kebelünköl kihal, hanyatfekszünk egy lovon mint Mazeppa, s e ló a Szent-Mihály lova. Végre volna, vagy van egy ijesztő tűz, melybe Dante Guido Guerrát üstökénél fogva dobta be, s ez a pokol tüze, de hogy itt a vész nem oly rémes, tanu Orpheus, ki nejét — Eurydicét és Ceres, ki leányát, Proserpinát — onnét kifelé indította . . . s hogy haza nem vihették őket, kebelüket még ma is égeti az elolthatlan tűz.

Halász Adolf.

Debreceni napló.

Folyó hó 11-kén tették le az esküt a debreceni megyei törvényszék azon hivatalnokai, kik a főtörvényszéki tagok esketésekor még felsőbb helyen megerősítve nem voltak, — valamint a járásbiróságok tagjai is. Megyei törvényszéki elnök Zsombory Imre ur ékes beszédet tartott,

különösen a birói és ügyvédi kötelességek iránymutatására vonatkozólag.

Braunhoff tábornok s Esch Eduard miniszterbiztos urak a városi tanács által díszpolgári oklevéllel tiszteltettek meg

A „natura rerum“ című híres értekezést a ki olvasta, tudni fogja: hogy mindennek meg van ezen a világon a maga oka s foka. Így hát annak is kell lenni okának: miért üti meg az ember néha — ha a debreceni járdán, vagy jobban monlvá, pallón sétál, oly keservesen tyukszemét, hogy még még a másik igazi két, vagy a kinek fél van, hát az a félszeme is, csakugy szikrázik bele? S már, csekély felfogásunk szerint, ennek oka nem igen lehet egyéb, mint az hogy: a palló deszkáiból ittott iszonyu lapos szegek állanak ki; és az: hogy egyik deszka feljebb áll néhol a másikkál. Ezen bajon, vagy ugy lehet segíteni, ha — a helyett, hogy emberi rendeltetésünkhöz képest fölemelt fövel járva, az ég felé néznénk — mindig lábunk elé nézünk; vagy ugy: ha a deszkák kissé jobban nivelliroztatnak s a szögek beljebb veretnek. — Tertium non datur.

Bécsben egy fiatal ember felakasztotta magát, azért, mert imádottja házassági ajánlatát visszavette. Van példa rá, hogy más ugyanezt tette, azért, mert a házasság láncából kiszabadulni nem tudott. Különbözők az izlések!

Van a „rózsateren“ egy fagyfalda. A fagyfaldaiban van minden, a minek lenni kell. De kívül, előtte balkéz felé, van olyan is a minek lenni nem kell: seémét és sok tisztatlanság. — Ha mi a fagyfalda tulajdonosi volnánk: szigoru tilalmot eszközölnénk illető helyről, ezen tisztatlanság okozóira.

Csendörök mai napig sincsenek városunkban. Ezt nem azért mondjuk, mintha kívánnók hogy volnának; hanem, csakhogy kiemeljük: miszerint nélkülök is teljes rend, csend és biztosság uralkodik városunkban. Hogy — ha nem vigyázol — tárcádat könnyen elberhelik az utcán zsebedből: az említést sem érdemel. Ilyesmi még Jánosnap országában is megesik.

A tűzszigeteken utazók állítása szerint egymást is megeszik a vademberek. Milyen jó a civilizatio!.. Már itt nálunk legfeljebb is csak nyelvökkel rágják egymást, s irigységökkel emésztk meg. Azaz, hogy ezen dicséretes szenvedélyt, künyilvánulásában igaz neven szólítsuk: pletykáznak.

Bizonyos fiatal embert, ki csupa galanteriából hölgyek irányában „csokolom kezeit“ derürebörura mondani szokta, originaliter lefőzött a napokban bizonyos társas körben egy csintalan kis oldalborda. „No — mondá pajkosan — ha már csakugyan csokolni akarja: hát tessék.“ — S a csók csakugyan elcsattant . . . és azt mondják: igen édes volt.

Nyomatik Debrecen város könyvnyomdájában.